

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат; Милица Савић

Тема; Politeness as an element of advanced Serbian EFL students' communicative competence (Учтивост као елемент комуникативне компетенције студената енглеског као страног језика)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовao комисију 7.9.2012 Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: др Гордана Петричић, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, ментор, 16.11.2008 др Маја Марковић, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, 09.11.2007 др Татјана Пауновић, ванредни професор за ужу научну област Англистичка лингвистика, Филозофски факултет у Нишу
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Милица Вукашин Савић
2. Датум рођења, општина, република: 31.03.1978. Ниш, Ниш
а. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 07.06.2007., Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Изговор у настави страног језика – ефикасност различитих приступа и техника на млађем школском узрасту
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Лингвистичке науке
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Politeness as an element of advanced Serbian EFL students' communicative competence (Учтивост као елемент комуникативне компетенције студената енглеског као страног језика)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.

Дисертација садржи шест поглавља на 403 стране. Уводно поглавље се на 15 страна бави мотивацијом за истраживање, истраживачким питањима, опсегом истраживања и његовим значајем, као и дефинисањем кључних термина.

Друго поглавље, *Преглед литературе*, покрива неколико области, због комплексности самог истраживања. Најпре се даје преглед најутицајнијих теорија учтивости на англосаксонском подручју током последњих деценија 20. и прве деценије 21. века. Након приказа традиционалних теорија, сумиране су критике традиционалних приступа, као и преглед заједничких одлика постмодерних приступа. Следећи одељак овог поглавља нуди преглед теорија и истраживања која се баве усвајањем прагматике страног језика, као и утицајем наставе на овај процес. Посебан одељак у овом поглављу посвећен је односу прагматике и интонације. Након кратког прегледа модела и функција интонације, од традиционалне британске школе до генеративних и дискурских модела, пажња се усмерава на истраживања из области употребе интонације за реализацију прагматичких и дискурских функција од стране говорника који усвајају енглески језик у различитим контекстима. Последњи део овог поглавља бави се говорним чиновима. Након приказа различитих система за класификацију говорних чинова, детаљно су представљени говорни чиновни молбе, извињења и одбијања, који су и предмет емпиријског истраживања представљеног у другом делу дисертације. Поголавље се завршава прегледом истраживања која су се бавила начинима на које дате говорне чиновне реализују ученици и изворни говорници различитих варијетета енглеског језика, а даје се и преглед метода за прикупљање података у истраживањима из области прагматике међујезика. Друго поглавље садржи 139 страна текста, 9 слика и 12 табела.

У трећем поглављу, које је посвећено детаљном опису методологије истраживања, најпре се објашњава концепт „комбинованог“ приступа истраживању, у коме се комбинују квалитативни и квантитативни приступ, и описује се теоријско-методолошки оквир на који се ослања емпиријско истраживање. Затим је дат детаљан опис квантитативног дела истраживања, у погледу избора и карактеристика испитаника, метода и инструмената за прикупљање података, начина анализе података и употребљених статистичких тестова. Други део овог поглавља бави се квалитативним делом истраживања: прво се дискутује о истраживачу, а затим о критеријумима за избор испитаника, методама и инструментима за прикупљање података, као и начину анализе података. Треће поглавље има 29 страница текста, укључујући и 5 табеларних приказа карактеристика испитаника и метода за прикупљање података.

Четврто поглавље, на 105 страна, кроз 72 табеле и 11 графика, даје преглед резултата истраживања. Најпре су приказани резултати дела истраживања које се бавило реализацијом говорних чиновних молбе, извињења и одбијања, на нивоу стратегија и утицаја одређених аспеката контекста (релативна моћ саговорника и друштвена дистанца) на

избор језичких средстава. Затим је приказана анализа истих података на нивоу интонације, и то у погледу опсега коришћених тонова, средње вредности висине тона, избора тонских акцената и граничних тонова интонацијске целине, посебно за говорни чин извињења. На крају су приказани резултати оног дела истраживања који се фокусирао на перцепцију, тј. на способност испитаника да донесу закључке о променљивим вредностима контекста на основу језичког облика датих говорних чинова. Кроз читаво четврто поглавље, резултати квантитативног истраживања допуњују се квалитативним подацима, добијеним путем вербалног протокола и интервјуа.

Сумирање и интерпретација најважнијих резултата истраживања предмет су петог поглавља. Резултати квалитативног и квантитативног дела истраживања приказани су кроз одговоре на истраживачка питања, и то на 48 страна текста, а поменуте су и педагошке импликације добијених резултата.

На крају, у шестом поглављу (8 страна), наглашавају се најважнији закључци, указује се на недостатке и ограничења истраживања, као и на могуће правце за даља истраживања у овој области. Следи библиографија са 448 јединица и 10 прилога.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска теза кандидаткиње Милице Савић садржи све неопходне елементе, у складу са академским стандардима за област лингвистике и примењене лингвистике. У уводу је јасно дефинисана тема дисертације, а образложен је и значај ове теме, односно, разлози због којих се кандидаткиња одлучила за овакво истраживање. Такође, прецизно су дефинисана истраживачка питања, и веома исцрпно су дефинисани сви кључни термини од значаја за теоријски оквир рада и за само емпиријско истраживање.

Теоријски део рада на прегледан и одлично структурисан начин даје преглед литературе из више области које дисертација покрива. Комплексност спроведеног истраживања изискивала је детаљније бављење литературом из неколико области, те стога преглед литературе обухвата теорије учтивости, основне теорије и истраживања из широког поља прагматике међујезика, основне моделе и функције интонације, као и нешто детаљнију анализу говорних чинова молбе, извињења и одбијања.

Поред одличног прегледа литературе, посебан квалитет теоријског дела рада представља веома исцрпан преглед претходних истраживања из свих области које истраживање обухвата, где је посебна пажња посвећена описивању методологије коришћене у претходним истраживањима из области прагматике међујезика, будући да ова комплексна област поставља велике методолошке изазове пред емпиријска истраживања. Ово поглавље показује да је кандидаткиња веома темељно и брижљиво припремила основе за сопствено емпиријско истраживање, приказано у наредним поглављима тезе.

Да је кандидаткиња посебну пажњу посветила методолошким питањима показује и треће поглавље, у коме је врло подробно представљена сложена методологија коришћена у овом емпиријском истраживању. И структура и садржај овог поглавља указују да је кандидаткиња чврсто утемељила сопствено истраживање, са једне стране, на теоријско-методолошким основама признатих аутора у овој области, а са друге стране, на искуствима претходних истраживања ове и сличних тема.

Кандидаткиња је веома подробно образложила теоријске претпоставке коришћеног „комбинованог“, квантитативно-квалитативног приступа, и објаснила оправданост избора овакве методологије. Такође, што је веома важно за истраживања на нивоу докторске дисертације, кандидаткиња је врло детаљно описала све релевантне аспекте квалитативног и квантитативног деала свог емпиријског истраживања, као што су: избор испитаника, коришћени инструменти за прикупљање података, као и, што је посебно значајно, начин на који су подаци анализирани, уз осврт на специфичности сваке од две истраживачке парадигме, квалитативне, односно квантитативне.

У четвртом поглављу детаљно, прегледно и систематично су приказани резултати истраживања, најпре за продукцију а затим за перцепцију говорних чинова од стране испитаника. У оквиру ове две веће целине, најпре су изложени резултати квантитативног истраживања, који су затим успешно искомбиновани са резултатима добијеним кроз

вербални протокол и интервјуе. Упркос изузетној сложености истраживања, кандидаткиња је успела да веома јасно и концизно изложи и да успешно систематизује и интерпретира резултате различитих делова истраживања. Оно што је посебно значајно, у петом поглављу сви приказани резултати повезани су у целину и интерпретирани кроз одговоре на постављена истраживачка питања.

Ова два поглавља дисертације сведоче о томе да је кандидаткиња, захваљујући управо темељном промишљању теме, одличном познавању ове комплексне области истраживања, као и примени врло брижљиво осмишљене истраживачке методологије, успела да једну веома сложену тему сагледа из свих релевантних углова, и да вешто повеже, обједини и интерпретира комплексне резултате тако да они чине једну јединствену слику испитиваних проблема.

На крају, кандидаткиња истиче најважније закључке, дајући значајан допринос разумевању ове изузетно сложене теме, али у исто време показује и свест о недостацима спроведеног истраживања и могућим начинима да се они превазиђу у наредним истраживањима.

Што се тиче самог истраживања, оно представља значајан допринос науци из више разлога. Пре свега, сам предмет истраживања значајно превазилази опсег досадашњих истраживања из области прагматике међујезика на српском говорном подручју, како због истраживања три говорна чина, тако и због комбиновања две компоненте – продукције и перцепције говорних чинова. Штавише, истраживање се реализацијом говорних чинова бави и на нивоу интонације, што такође представља новину на нашем подручју, а уводи и компоненту свести испитаника о појединим аспектима контекста и њиховом утицају на избор језичких средстава за реализацију говорних чинова, коју истраживачи на овим просторима нису до сада испитивали.

На крају, сама методологија за коју се кандидаткиња определила представља корак даље у поређењу са досадашњим истраживањима из области прагматике међујезика на нашим просторима. Систематично и јасно изложени и интерпретирани резултати представљају значајан допринос разумевању изузетно комплексног процеса усвајања говорних чинова на енглеском језику као страном код студената англистике.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

Савић, М. (2012). "Who could they be talking to?" Advanced Serbian EFL learners' metapragmatic awareness. У Б. Мишић-Илић и В. Лопичић (Уредници), Језик, књижевност, комуникација. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања указују на велике разлике у степену усвојености три испитивана говорна чина – молбе, извињења и одбијања. Док су извињења говорни чин код кога је установљен највиши степен усвојености у свим анализираним аспектима, говорни чин одбијања представљао је највећи проблем за испитанике на различитим нивоима.

На нивоу продукције, када је реч о молбама, највеће разлике између студената и изворних говорника јавиле су се у језичком облику конвенционално индиректних молби и, у домену интонације, у опсегу коришћених тонова, али нису утврђени проблеми социопрагматичке природе. Код говорног чина извињења, мање социопрагматичке разлике примећене су у учесталости коришћења стратегија интегративне учтивости за исказивање солидарности. Међутим, говорни чин извињења је у свим другим аспектима био најприближнији извињењима изворних говорника, нпр. у домену учесталости коришћења главних стратегија, језичких средстава за њихово исказивање, и, на нивоу интонације, у погледу опсега коришћених тонова, средње вредности висине тона, избора тонских акцената и граничних тонова интонацијске целине, као и свести студената о одређеним социопрагматичким факторима. Насупрот томе, код говорног чина одбијања, проблеми у реализацији појавили су се и на прагмајезичком и на социопрагматичком нивоу, тј. како приликом одабира језичких стратегија, њиховог облика и садржаја, тако и приликом одабира самог говорног чина за одређене ситуације.

Што се тиче перцепције и интерпретације, упитник за метапрагматичку процену ситуација показао је да су студенти имали тешкоћа да одреде друштвену дистанцу између говорника у неким ситуацијама, посебно када је слушалац био вишег друштвеног статуса, а неки проблеми примећени у перцепцији одговарали су тешкоћама у продукцији. На крају, квалитативни подаци су указали на изузетно комплексан однос између метапрагматичке свести студената и њихове перформансе.

Резултати овог истраживања показују да је и на високошколском нивоу неопходан рад на различитим аспектима говорних чинова (на прагмајезичком, на социопрагматичком или на оба нивоа) са студентима англистичких департмана у Србији, и указују на области у којима постоји простор за побољшање како продукције тако и перцепције и интерпретације говорних чинова.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:
Као што се из приказа њеног садржаја може закључити, докторска дисертација мр Милице Савић је комплексно, озбиљно и студиозно истражен и написан научни рад.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: НАПОМЕНА:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе ДА Дисертација садржи све битне елементе научног рада на одабрану тему: значајан теоријски увод, детаљан и логичан опис методологије истраживања, приказ и анализу података, дискусију и сумирање резултата. На крају дисертације се налази обимна и добро квалификована библиографија.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци На темељу свега изложеног сматрамо да је докторска дисертација мр Милице Politeness as an element of advanced Serbian EFL students' communicative competence (Учтивост као елемент комуникативне компетенције студената енглеског као страног језика) е Савић „“ оригиналан допринос примењеној и психолингвистици у нас.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема суштинских недостатака. Мањи недостаци ће кандидату бити предочени на одбрани.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Гордана Петричић, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, ментор,
16.11.2008

др Маја Марковић, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, 09.11.2007

др Татјана Пауновић, ванредни професор за ужу научну област Англистичка лингвистика,
Филозофски факултет у Нишу

У Новом Саду

7. 11. 2012

